

of regulatory and legal support of operative and search activity with real social relations in this area.

The foreign experience of implementation of operative measures to counter crime and the possibility of its implementation in Ukraine were analyzed. It was noted that in the conditions of modern information and technical progress, the application of current legal procedures for the implementation of operative and search activity is not effective.

Keywords: *operative and search activity, legal regulation, operative and search measure, regulatory and legal support, human rights, illegal activity, effectiveness.*

УДК 343.13

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-2-264-271

Олексій БОЙКО®

кандидат юридичних наук

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

МЕДІАЦІЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ: ДОСВІД ЗАКОРДОННИХ ДЕРЖАВ

Висвітлено проблеми запровадження та розвитку медіації у кримінальному процесуальному законодавстві України, а також перспективи її розвитку. Розглянуто погляди різних авторів щодо дискусійних питань, пов'язаних з імплементацією процедури медіації, зокрема з визначенням місця медіації у кримінальному процесі України, особливостей її законодавчої регламентації, підстав та порядку процедури примирення, кола осіб, які беруть участь у медіації, а також стадії кримінального процесу, на якій вона може бути.

Проаналізовано законодавство України, а також закордонних держав щодо порядку здійснення медіації у кримінальному провадженні. Для вдосконалення медіації у кримінальному провадженні України запропоновано запозичити позитивний досвід закордонних держав.

Ключові слова: *медіація, медіатор, компроміс, кримінальне провадження, кримінальне процесуальне законодавство України, вирішення спорів.*

Постановка проблеми. Одним із пріоритетних напрямів розвитку сучасних правових систем світу є пошук альтернативних методів вирішення кримінально-правових конфліктів з метою оптимізації кримінального процесу. У кримінальному процесі України також намагаються знайти баланс між наявними традиційними способами та новими інститутами, необхідність імплементації яких вже не викликає сумнівів. З ухваленням ЗУ «Про медіацію» від 16 листопада 2021 року № 1875-IX, дія якого поширюється у тому числі і на суспільні відносини, пов'язані з проведенням медіації у кримінальних провадженнях, законодавцем так і не було передбачено відповідні зміни у кримінальному процесуальному законодавстві України щодо запровадження медіації у кримінальному провадженні. Запровадження означеного інституту спричинило певні труднощі щодо сприйняття та розуміння медіації у кримінальному провадженні серед практиків та науковців, зокрема: хто такий медіатор, його права і обов'язки, відсутність чіткого кримінального процесуального порядку врегулювання конфлікту за участю медіатора між потерпілим та підозрюваним (обвинуваченим) з метою їх примирення, підстав медіації та ін.. Все це беззаперечно вказує на актуальність вказаної теми.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Вивченню питань, пов'язаних із дослідженням проблем запровадження медіації у кримінальному провадженні України, присвячено чимало наукових праць таких вчених: П. Денисюк, А. Дмитренко, М. Мазур, Г. Степанова, Н. Турман, Т. Фоміна, О. Хахуцяк та ін. Однак у працях означених учених не були вирішені всі проблемні питання щодо запровадження медіації в кримінальному провадженні України з урахуванням досвіду закордонних

© О. Бойко, 2023

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2316-4871>

uyupetrikovka@i.ua

держав. Деякі науковці, такі як: А. Мурзановська, В. Пожар, Т. Фоміна у своїх наукових статтях, досліджуючи медіацію в кримінальному процесі, аналізують лише досвід Польщі та Казахстану без урахування кримінального процесуального законодавства, що і викликає потребу свого подальшого дослідження медіації в кримінальному провадженні України з урахуванням досвіду не лише однієї чи двох закордонних держав, а й спробою аналізу їх кримінального процесуального законодавства.

Метою статті є висвітлення проблемних питань щодо запровадження медіації у кримінальному провадженні України з урахуванням досвіду закордонних держав, спрямованих на вдосконалення чинного кримінального процесуального законодавства України.

Для досягнення мети необхідно вирішити такі завдання: здійснити аналіз кримінального процесуального законодавства України, а також закордонних держав щодо медіації у кримінальному провадженні; виділити проблемні питання щодо запровадження медіації у кримінальному провадженні України; обґрунтувати необхідність внесення змін та доповнень до КПК України щодо запровадження медіації у кримінальному провадженні України.

Виклад основного матеріалу. Розвиток кримінального процесуального законодавства можна охарактеризувати як постійний пошук оптимальної регламентації діяльності державних органів та посадових осіб, а також інших учасників кримінального процесу, спрямований на ефективне вирішення завдань кримінального провадження, що стоять перед ними.

При цьому належна увага приділяється як уже усталеним правовим інститутам, їх модифікації з урахуванням сучасних вимог окремих правових норм, а також розробкам нових положень.

Медіація (від лат. *mediare* – «посередництво»), згідно із Законом України від 16 листопада 2021 року № 1875-IX «Про медіацію», є добровільною, конфіденційною, структурованою процедурою, під час якої сторони за допомогою медіатора (медіаторів) намагаються запобігти виникненню або врегулювати конфлікт (спір) шляхом переговорів [1].

З набранням чинності означеного Закону у КПК України медіація так і не знайшла свого відображення [2].

Означену думку поділяють і О. Хахуцяк та Г. Степанова, дослідивши медіацію в кримінальному процесі та проаналізувавши чинне законодавство в Україні з урахуванням останніх змін, зробили висновок, що будь-яких особливих норм, які регулюють медіацію у кримінальному процесі, майже не міститься. Також науковці вказують на те, що кримінальний процес має свою специфіку, тому медіація повинна бути запроваджена і в кримінальному процесі, оскільки має певні особливості [3, с. 692].

Щодо цього, як слушно звертає увагу Т. Фоміна, що, запроваджуючи можливість здійснення медіації у кримінальних провадженнях, а й, відповідно, визначаючи такого учасника, як медіатор, його права та обов'язки (п. 2 ст. 1, ст. 11, 12 Закону України № 1875-IX), законодавець взагалі оминув увагою питання про внесення змін до КПК України щодо включення до кола суб'єктів кримінального провадження нового його учасника – медіатора [4, с. 108].

Саме визначення та порядок медіації у сучасному розумінні зародилися у другій половині ХХ століття у країнах англосаксонського права – США, Австралії, Великобританії та ін.

Ми погоджуємося з думкою О. Іщенка, який, досліджуючи медіацію в кримінальному процесі: закордонний досвід та перспективи України, визначає класифікацію моделей ролі інституту медіації в системі права держав, що відрізняються залежно від передумов до виникнення медіації та впровадження її в правозастосовчу практику: 1) англо-саксонська модель, в межах якої медіація розглядається як альтернативний спосіб вирішення кримінально-правового конфлікту та не має чіткого законодавчого закріплення (Великобританія, США, Канада, Нова Зеландія та інші країни); 2) континентальна модель, в межах якої медіація є процесуальним інститутом і, як правило, закріплена в законодавстві; ця модель медіації втілює собою одну з можливих альтернатив кримінальному переслідуванню (Франція, Німеччина, Португалія) [5, с. 128].

С. Перебийніс у своїй науковій статті робить висновок, що інститут медіації в Україні належить до першого прототипу (англо-саксонської моделі), оскільки цей

інститут не має власного чіткого законодавчого регулювання [6, с. 177].

Вважаємо, що інститут медіації в Україні можна віднести до другого прототипу (континентальної моделі), адже цей інститут закріплений в ЗУ «Про медіацію», хоча ще не встиг бути запровадженим в КПК України.

Ми поділяємо погляд П. Д. Денисюка, який вказує, що інститут медіації в кримінальному провадженні набере свого розвитку лише за умови його законодавчого закріплення в спеціальному законі та під час внесення змін в КПК України [7, с. 310].

З огляду на аналіз ЗУ «Про медіацію», можна визначити переваги та недоліки медіації.

До переваг медіації належать:

1) медіація спрямована на задоволення інтересів кожної зі сторін і зазвичай призводить до ситуації взаємного виграшу кожної сторони;

2) процедура медіації відносно нетривала, оскільки сторонам вигідно дотримуватись того, про що вони домовилися добровільно, має високий рівень надійності;

3) ризик медіаторства мінімальний, оскільки кожна сторона будь-якої миті може відмовитися від процесу;

4) вона справедлива і може обійтися дешевше, ніж інші процедури вирішення спорів;

5) конфіденційність.

До недоліків медіації можна віднести:

1) проблему професійних кадрів у галузі медіації;

2) ризик невиконання медіації, що міститься у медіативній угоді.

Щодо запровадження медіації у кримінальному провадженні закордонних держав, то такий інститут, як компромісний спосіб вирішення кримінально-правового конфлікту, давно та успішно застосовується у багатьох закордонних державах (Франція, США, Великобританія, Канада). Нещодавно медіація отримала нормативно-правову регламентацію в кримінальному процесуальному законодавстві низки держав (Республіка Казахстан, Республіка Молдова, Киргизька Республіка та ін.).

У Кримінальному кодексі Республіки Казахстан медіація передбачена і вона дозволяє розкрити низку позитивних моментів.

Відповідно до ч. 1 ст. 68 Кримінального кодексу Республіки Казахстан, особа, яка вчинила кримінальний проступок або злочин невеликої або середньої тяжкості, не пов'язаний із заподіянням смерті, підлягає звільненню від кримінальної відповідальності, якщо вона примирилася з потерпілим, заявником, у тому числі в порядку медіації та відшкодувала заподіяну шкоду.

Більш того, Кримінальним кодексом Республіки Казахстан передбачена можливість укладання медіативних процедур щодо тяжких злочинів до окремих громадян (неповнолітні; вагітні жінки; жінки, які мають малолітніх дітей; чоловіки, які виховують наодинці малолітніх дітей; жінки віком 58 років і більше; чоловіки віком 63 і більше років). Вищезгадані особи можуть бути звільнені від кримінальної відповідальності, якщо вони вперше вчинили тяжкий злочин, не пов'язаний із заподіянням смерті або тяжкої шкоди здоров'ю людини, якщо вони примирилися з потерпілим, заявником, у тому числі в порядку медіації, і згладили заподіяну шкоду [8].

У законодавстві Республіки Казахстан можливість застосування процедури медіації закріплена у Кримінально-процесуальному кодексі Республіки Казахстан від 4 липня 2014 р. № 231-V ЗРК (далі – КПК Республіки Казахстан), зокрема:

– до числа інших осіб, які беруть участь у кримінальному процесі віднесено такого учасника кримінального процесу як медіатор (п. 24 ч. 1 ст. 7 КПК Республіки Казахстан);

– підозрюваний має право примиритися з потерпілим у випадках, передбачених законом, у тому числі в порядку медіації (п. 15 ч. 9 ст. 64 КПК Республіки Казахстан);

– потерпілий має право примиритися, у тому числі у порядку медіації з підозрюваним, обвинуваченим, підсудним, у випадках, передбачених законом (п. 8 ст. 71 КПК Республіки Казахстан);

– медіатор не підлягає допиту як свідок про обставини, що стали відомими йому у зв'язку з проведенням медіації, за винятком випадків, передбачених законом (п. 6 ч. 1 ст. 78-2 КПК Республіки Казахстан);

– медіатором є незалежна фізична особа, яка залучається сторонами для

проведення медіації відповідно до вимог закону (ч. 1 ст. 85 КПК Республіки Казахстан);

– медіатор має право: ознайомлюватися з інформацією, що надається сторонам медіації органом, який веде кримінальний процес; ознайомлюватися з даними про учасників кримінального процесу, які є сторонами медіації; зустрічатися з учасниками кримінального процесу, які є сторонами медіації, наодинці та конфіденційно без обмеження кількості та тривалості зустрічей відповідно до кримінально-процесуального закону; сприяти сторонам у укладанні угоди про досягнення примирення у порядку медіації (ч. 2 ст. 85 КПК Республіки Казахстан);

– медіатор зобов'язаний: під час проведення медіації діяти лише за згодою сторін медіації; до початку медіації роз'яснити сторонам медіації її цілі, а також їх права та обов'язки; не розголошувати відомості, які стали відомими у зв'язку з проведенням процедури медіації (ч. 3 ст. 85 КПК Республіки Казахстан);

– медіатор має право за згодою сторін здійснювати процедуру медіації з моменту реєстрації заяви та повідомлення про кримінальне правопорушення та на наступних стадіях кримінального процесу до набрання чинності вироком (ч. 3 ст. 85 КПК Республіки Казахстан);

– за підсумками розгляду цивільного позову у кримінальній справі суд може ухвалити рішення про затвердження мирової угоди або угоди про врегулювання спору в порядку медіації за цивільним позовом та припинення провадження у ньому (п. 5 ч. 1 ст. 170 КПК Республіки Казахстан) та ін. [9].

На відміну від КПК Республіки Казахстан в Кримінально-процесуальному кодексі Республіки Молдова від 14 березня 2003 року № 122-XV (далі – КПК Республіки Молдова) законодавцем у ст. 52 визначено повноваження прокурора щодо медіації під час кримінального переслідування до яких віднесено: подавати на вимогу медіатора інформацію з кримінальної справи, необхідну для здійснення процесу медіації, без завдання шкоди кримінальному переслідуванню (п. 24-1 ч. 1 ст. 52 КПК Республіки Молдова); інформувати підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, потерпілого, цивільного позивача про можливість вдатися до медіації для вирішення спору на підставі ч. 9 ст. 219 та ч. 7 ст. 276 КПК Республіки Молдова (п. 28 ч. 1 ст. 52 КПК Республіки Молдова).

Згідно з ч. 7 ст. 276 КПК Республіки Молдова, примирення сторін може здійснюватись і з використанням медіації згідно із Законом про медіацію [10].

У Законі Республіки Молдова від 3 липня 2015 року № 137 «Про медіацію» (далі – Закон Республіки Молдова «Про медіацію») в частині 2 закріплено «Медіація у кримінальних справах та справах про правопорушення».

Зокрема, в ч. 1 ст. 35 Закону Республіки Молдова «Про медіацію» зазначено, що процес медіації у кримінальних справах та справах про правопорушення регулюється Законом Республіки Молдова «Про медіацію», Кримінальним кодексом Республіки Молдова, КПК Республіки Молдова та Кодексом про правопорушення Республіки Молдова [11].

Тобто законодавець порядок регулювання процесу медіації у кримінальних справах передбачив у Законі Республіки Молдова «Про медіацію» та КПК Республіки Молдова, хоча ми вважаємо, що процесуальний порядок медіації у кримінальних провадженнях повинен бути передбачений лише у КПК.

Щодо позитивних моментів медіації у кримінальних провадженнях республіки Молдова можна віднести те, що початок процедури медіації розглядається як підстава для закінчення кримінального переслідування у випадках коли розпочато процес медіації на підставі ч. 7 ст. 276 КПК Республіки Молдова (п. 5 ч. 1 ст. 287-1 КПК Республіки Молдова), а також як підстава для припинення кримінального переслідування у випадках, якщо попередньо заявлена скарга була відкликана потерпілим, було укладено мирову угоду в межах процесу медіації або сторони помирилися – у випадках, коли кримінальне переслідування може бути розпочато лише на підставі попередньо заявленої скарги чи кримінальний закон допускає примирення п. 1 ч. 1 ст. 285 КПК Республіки Молдова [10].

Щодо КПК Киргизької Республіки, вважаємо законодавець більше приділив уваги кримінальній процесуальній регламентації медіації у кримінальному провадженні, зокрема:

– чітко визначений перелік учасників кримінального процесу, між ким може бути врегульоване кримінальне провадження (між його учасниками (підозрюваним,

обвинуваченим та потерпілим) за сприяння медіатора (медіаторів) з метою досягнення ними взаємоприйнятної угоди) (п. 35 ч. 1 ст. 5 КПК Киргизької Республіки);

– визначене право підозрюваного та обвинуваченого на примирення в порядку медіації, з потерпілим у випадках, передбачених законом (п. 23 ч. 4 ст. 40 та п. 18 ч. 1 ст. 44, п. 17 ч. 1 ст. 46 КПК Киргизької Республіки);

– медіатор не може бути допитаний як свідок про обставини, що стали йому відомими у зв'язку з проведенням медіації (п. 7 ч. 4 ст. 55 КПК Киргизької Республіки);

– визначено поняття медіатора та його права і обов'язки (ст. 59 КПК Киргизької Республіки);

– медіація на досудовому провадженні може бути укладена з моменту реєстрації заяви та повідомлення про злочин, а також на будь-якій стадії досудового чи судового розгляду (ч. 4 ст. 59 КПК Киргизької Республіки) [12].

Щодо позитивного досвіду запровадження медіації в кримінальному провадженні Республіки Польща, законодавець відповідно до Кримінально-процесуального кодексу Республіки Польща (далі – КПК Польщі) передбачив таке:

– право суду, а при підготовчому розгляді прокурора або іншого органу, що веде розгляд справи, звертатися з власної ініціативи або за згодою обвинуваченого та потерпілого передати справу уповноваженій на проведення процедури медіації (ст. 23а, § 1 КПК Польщі);

– чітко визначений процесуальний строк проведення процедури медіації, який не повинен перевищувати місяця (ст. 23а, § 2 КПК Польщі) [13].

На думку Н. Турман, з якою ми погоджуємося, означена норма, яка чітко встановлює строк проведення медіації, має позитивне значення для належного та своєчасного проведення медіаційної процедури й може бути запроваджена в нашій державі [14, с. 287];

– визначено перелік осіб, які не можуть проводити медіацію, а саме: професійний чинний суддя, прокурор, помічник прокурора, а також стажист за вищевказаними професіями, народний засідатель, помічник судді, помічник державного прокурора та посадова особа установи, уповноваженої порушувати кримінальну справу (ст. 23а, § 3 КПК Польщі);

– право медіатора на отримання матеріалів справи в обсязі, необхідному для проведення процедури медіації (ст. 23а, § 5 КПК Польщі);

– за результатом процедури медіації медіатором складається звіт та укладається Мирова угода, підписана обвинуваченим, потерпілим та посередником, яка долучається до протоколу (ст. 23а, § 6 КПК Польщі);

– детальний порядок проведення процедури медіації визначається постановою Міністра юстиції (ст. 23а, § 8 КПК Польщі) [13].

На відміну від КПК Киргизької Республіки, в КПК Республіки Польща передбачено право суду, а при підготовчому розгляді прокурора або іншого органу, що веде розгляд справи, звертатися з власної ініціативи на передачу справи уповноваженій особі на проведення процедури медіації, чітко визначений процесуальний строк проведення процедури медіації, визначений перелік осіб, які не мають право проводити медіацію.

Можна звернути увагу, наприклад, на досвід Республіки Франції щодо медіації у кримінальному провадженні. Тож у ч. 5 ст. 41-1 розділу 3 Кримінально-процесуального кодексу Республіки Франції законодавець до повноважень прокурора відносить проведення, на прохання або за згодою жертви, місію посередництва між кривдником і жертвою. У разі успіху медіації прокурор або посередник прокурора складає протокол, який підписується ним самим та сторонами, а копія якого надається їм; якщо злочинець зобов'язався відшкодувати збитки потерпілому, останній може, з огляду на цей звіт, вимагати стягнення, дотримуючись процедури платіжного замовлення, відповідно до правил, встановлених Цивільно-процесуальним кодексом. У випадку насилля в подружжі, передбаченого статтями 132-80 Кримінального кодексу, посередницька місія не може бути виконана [15].

Проаналізувавши КПК Франції, законодавець чітко передбачив категорію злочинів, а саме домашнє насильство, по якому прокурор може проводити медіацію. На нашу думку, таке положення не є виправданим, адже прокурор у кримінальному провадженні належить до сторони обвинувачення, що може вплинути на повноту та неупередженість розслідування. Медіацію повинна проводити третя незалежна сторона

медіатор, який не зацікавлений в результатах кримінального провадження. Також вважаємо необхідно в КПК України запровадити одну з підстав проведення медіації, якщо такий захід здатний забезпечити відшкодування шкоди, заподіяної потерпілому, покласти кінець конфлікту, що став наслідком кримінального правопорушення.

Зважаючи на кримінально процесуальне законодавство закордонних держав щодо імплементації процедури медіації, умовно можна згрупувати так: 1) місце медіації в кримінальному провадженні; 2) порядок законодавчої регламентації; 3) підстави та умови застосування медіації; 4) коло осіб, які беруть участь у медіації; 5) етапи та стадії кримінального провадження, на яких може бути здійснена медіація; 6) строки проведення медіації.

Висновки. Проаналізувавши кримінально процесуальне законодавство України та закордонних держав, а також погляди вчених щодо медіації у кримінальному провадженні, вважаємо, що на сьогодні законодавець з набранням чинності ЗУ «Про медіацію» не передбачив відповідних змін у КПК України та взагалі оминув питання медіації у кримінальному провадженні. Це спричинило низку проблем, які унеможливають здійснювати медіацію у кримінальному провадженні, зокрема: 1. Відсутності розуміння поняття медіації, а також медіатора у кримінальному провадженні та його процесуальних повноважень. 2. Невизначеність чітких підстав, умов, за яких може застосовуватися медіація у кримінальному провадженні. 3. Відсутній перелік учасників кримінального провадження, які можуть брати участь у медіації. 4. Неврегульованість, з якого моменту та на яких стадіях кримінального провадження може бути здійснена медіація. 5. Не передбачені строки проведення медіації у кримінальному провадженні.

У зв'язку з цим пропонуємо внести такі зміни до КПК України за аналогією з КПК Республіки Молдова, КПК Республіки Казахстан, КПК Республіки Киргизстан та КПК Республіки Польща:

– доповнити ст. 3 КПК України відповідним пунктом наступного змісту: «медіатор – незалежна фізична особа, яка залучається сторонами кримінального провадження для проведення медіації відповідно до вимог закону»;

– медіація – добровільна процедура врегулювання кримінального провадження між особою (підозрюваним, обвинуваченим), яка вчинила кримінальний проступок або нетяжкий злочин та потерпілим за сприяння медіатора (медіаторів) з метою досягнення ними взаємоприйнятної угоди;

– доповнити ст. 74-1 КПК України, в якій передбачити права та обов'язки медіатора, а також його право за згодою сторін здійснювати процедуру медіації з моменту реєстрації заяви та повідомлення про кримінальне правопорушення і на наступних стадіях кримінального процесу до набуття чинності обвинувального вироку суду;

– доповнити КПК України окремою статтею з назвою: «Процедура медіації», в якій, крім процедури медіації з підставами та умовами її проведення, передбачити чіткий її строк, який не повинен перевищувати місячного терміну.

Список використаних джерел

1. Про медіацію : Закон України від 16.11.2021. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
3. Хахуцяк О. Ю., Степанова Г. М. Медіація в кримінальному процесі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 11. С. 690–693. URL: http://lsej.org.ua/11_2022/167.pdf.
4. Фоміна Т. Г. Медіація у кримінальному провадженні: новели законодавства та перспективи його вдосконалення. *Право і безпека*. 2022. № 1 (84). С. 104–114..
5. Іщенко О. М. Медіація в кримінальному процесі: зарубіжний досвід та перспективи України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2016. Вип. 39 (2). С. 126–129.
6. Перебийніс С. Інститут медіації у кримінальному процесі: зарубіжний і національний виміри. *Новітні кримінально-правові дослідження*. 2017. С. 175–179..
7. Денисюк П. Д. Медіація в кримінальному провадженні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2021. Вип. 64. С. 308–312.
8. Кримінальний кодекс Республіки Казахстан від 3 липня 2014 р. № 226-V ЗПК. URL: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31575252.
9. Кримінально-процесуальний кодекс Республіки Казахстан від 4 липня 2014 р. № 231-V ЗПК. URL: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/K140000231>.

10. Кримінально-процесуальний кодекс Республіки Молдова від 14 березня 2003 р. № 122-XV. URL: https://continent-online.com/Document/?doc_id=30397729.
11. Про медіацію : закон Республіки Молдова від 3 липня 2015 року № 137. URL: <https://mediation-eurasia.pro/wp-content/uploads/2018/04/1.-zakon-o-mediacii-moldova.pdf>.
12. Кримінально-процесуальний кодекс Киргизької Республіки від 28 жовтня 2021 р. № 129. URL: <http://cbd.minjust.gov.kg/act/view/ru-ru/112308>.
13. Kodeks postępowania karnego : Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Dz. U. 1997 Nr 89 poz. 555. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970890555/U/D19970555Lj.pdf>.
14. Турман Н. Інститут медіації в кримінальному процесі Польщі та України. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 5. С. 286–289..
15. Code de procédure pénale de 08.04.1958. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006071154?etatTexte=VIG_UEUR.

Надійшла до редакції 02.06.2023

References

1. Pro mediatsiui [Ont mediation] : Zakon Ukrainy vid 16.11.2021. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>. [in Ukr.].
2. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [Criminal Procedure Code of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 13.04.2012 roku № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>. [in Ukr.].
3. Khakhutsiak, O. Yu., Stepanova H. M. (2022) Mediatsiia v kryminalnomu protsesi [Criminal Procedure Code of Ukraine]. Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal. № 11, pp. 690–693. [in Ukr.].
4. Fomina, T. H. (2022) Mediatsiia u kryminalnomu provadzhenni: novely zakonodavstva ta perspektyvy yoho vdoskonalennia [Mediation in criminal proceedings: new legislation and prospects for its improvement]. *Pravo i bezpeka*. № 1 (84), pp. 104–114. [in Ukr.].
5. Ishchenko, O. M. (2016) Mediatsiia v kryminalnomu protsesi: zarubizhnyi dosvid ta perspektyvy Ukrainy [Mediation in the criminal process: foreign experience and prospects of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Pravo*. Issue 39 (2), pp. 126–129. [in Ukr.].
6. Perebyinis, S. (2017) Instytut mediatsii u kryminalnomu protsesi: zarubizhnyi i natsionalnyi vymiry [The Institute of Mediation in the Criminal Process: Foreign and National Dimensions]. *Novitni kryminalno-pravovi doslidzhennia*, pp. 175–179. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/>. [in Ukr.].
7. Denysiuk, P. D. (2021) Mediatsiia v kryminalnomu provadzhenni [Mediation in criminal proceedings]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu. Serii : Pravo*. Issue 64, pp. 308–312. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2021/08/59-1.pdf>. [in Ukr.].
8. Kryminalnyi kodeks Respubliki Kazakhstan vid 3 lypnia 2014 r. № 226-V ZRK [Criminal Code of the Republic of Kazakhstan dated July 3, 2014 No. 226-V ZRK]. URL: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31575252. [in Ukr.].
9. Kryminalno-protsesualnyi kodeks Respubliki Kazakhstan vid 4 lypnia 2014 r. № 231-V ZRK [Criminal Procedure Code of the Republic of Kazakhstan dated July 4, 2014 No. 231-V ZRK]. URL: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/K1400000231>. [in Ukr.].
10. Kryminalno-protsesualnyi kodeks Respubliki Moldova vid 14 bereznia 2003 roku № 122-XV [Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova dated March 14, 2003 No. 122-XV]. URL: https://continent-online.com/Document/?doc_id=30397729. [in Ukr.].
11. Pro mediatsiui [On mediation] : zakon Respubliki Moldova vid 3 lypnia 2015 roku № 137. URL: <https://mediation-eurasia.pro/wp-content/uploads/2018/04/1.-zakon-o-mediacii-moldova.pdf>. [in Ukr.].
12. Kryminalno-protsesualnyi kodeks Kyrghyzkoi Respubliki vid 28 zhovtnia 2021 r. № 129 [Criminal Procedure Code of the Kyrgyz Republic dated October 28, 2021]. URL: <http://cbd.minjust.gov.kg/act/view/ru-ru/112308>. [in Ukr.].
13. Kodeks postępowania karnego: Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Dz. U. 1997 Nr 89 poz. 555. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970890555/U/D19970555Lj.pdf>. [in Pol.].
14. Turman, N. (2019) Instytut mediatsii v kryminalnomu protsesi Polshchi ta Ukrainy [Institute of mediation in the criminal process of Poland and Ukraine]. *Podpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. № 5, pp. 286–289. [in Ukr.].
15. Code de procédure pénale de 08.04.1958 [Code of Criminal Procedure of 08.04.1958]. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006071154?etatTexte=VIG_UEUR. [in Fra.].

ABSTRACT

Oleksii Boiko. Mediation in Ukrainian criminal proceedings: foreign countries experience.

The article deals with current problems and prospects for mediation institute development. The article outlines the problem of the introduction and development of mediation in the criminal procedural legislation of Ukraine and the prospects for its growth. The article deals with the concept of mediation as one of the ways to prevent the eruption or resolution of the conflict by negotiations in criminal proceedings.

The author considers the opinions of various authors on the debatable issues of the mediation procedure implementation, in particular, the determination of the mediation's place in the Ukrainian criminal process, the peculiarities of its legislative regulation, the reconciliation procedure grounds and order, the circle of persons participating in mediation, and the stage of the criminal process on which it can be applied. The author also indicates the expediency of introducing mediation procedures into domestic criminal procedural legislation. The article analyzes the procedure of mediation in criminal proceedings and enshrining it in the legislation of foreign countries based on the legislation of Ukraine and other foreign countries, in particular the Republic of Moldova, the Republic of Kazakhstan, the Republic of Kyrgyzstan, the Republic of Poland, and the Republic of France.

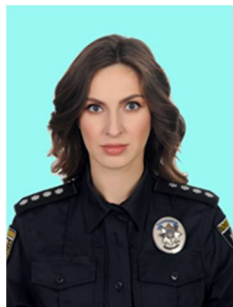
It is proposed to borrow the positive experience of certain foreign countries to improve mediation in Ukrainian criminal proceedings.

The author concludes with the perspective and expediency of using the mediation institution in the domestic criminal process. The author also proposed to improve and implement mediation in criminal proceedings by making appropriate changes to the Criminal Procedure Code of Ukraine and eliminating problems of the mediation introduction in criminal proceedings.

Keywords: *mediation, mediator, compromise, criminal proceedings, criminal procedural legislation of Ukraine, dispute resolution.*

УДК 343.1

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-2-271-279

Аліна ГУТНИК[©]
доктор філософії
в галузі права
(*Калузький РВПГУНП
в Івано-Франківській
області, м. Калуш
Івано-Франківської
обл., Україна*)

Єлизавета КОЦЬ[©]
доктор філософії
в галузі права
(*ЛКП
«Муніципальна
обрядова служба»,
м. Львів, Україна*)

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВРУЧЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДОКУМЕНТІВ ОСОБИ, ЯКА ПЕРЕБУВАЄ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ АБО НА ТЕРИТОРІЇ ДЕРЖАВИ-АГРЕСОРА

У статті розглянуто проблеми, що виникають при врученні процесуальних документів особі, яка перебуває на тимчасово окупованій території чи території держави-агресора, під час досудового розслідування та при здійсненні спеціального досудового розслідування. Запропоновано покращити вебсторінку Офісу Генерального прокурора, на якій публікуються процесуальні документи, та проводити щомісячні перевірки таких публікацій з метою виявлення фактів поширення персональних даних. Аргументовано необхідність виключення вимоги щодо поштового надсилання процесуальних документів при здійсненні спеціального досудового розслідування. Доведено переваги використання електронної пошти та соціальних мереж для вручення процесуальних документів особам-учасникам кримінального провадження.

Ключові слова: *процесуальні документи, повістка, повідомлення, спеціальне досудове розслідування, підозрюваний, тимчасово окупована територія.*

Постановка проблеми. Порядок вручення процесуальних документів особі, яка виїхала та/або перебуває на тимчасово окупованій території України (далі – ТОТ), території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, регламентований ч. 8 ст. 135 КПК та ст. 297-5 КПК. У такий спосіб особі може бути вручено повідомлення про підозру (ч. 1 ст. 278 КПК) та інші повідомлення (ч. 3 ст. 111 КПК). Надалі ми використовуємо термін «процесуальні документи», під яким розуміємо

© А. Гутник, 2023
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-5447-7256>
hutnyk_alina@ukr.net

© Є. Коць, 2023
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-7511-2694>
kotselisabeth@gmail.com